

PRZELEWAĆ (36) *vb impf*

przelewać (35), **przeliwać** (1) *Phil.*

Pierwsze e oraz a jasne (w tym w a 1 r. błędne znakowanie); -le- Mącz (7), -lé- (3) OpecŻyw, SarnStat (2).

inf przelewać (8). ◇ praes 1 sg przelewam (10). ◇ 3 sg przelewa (2). ◇ 3 pl przelewają (5). ◇ praet 1 sg m -m przelewiał (1). ◇ 3 sg m przelewiał (1). [n przelewało.] ◇ 3 pl m pers przelewali (3). ◇ imp 2 pl przelewajcie (2). ◇ con 3 sg m by przelewiał (1). n by przelewało (1). ◇ con praet 3 sg m by był przelewiał (1). ◇ part praes act przeliwając (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII (z Cn) – XVIII w.

1. Opróżniać z płynu, wylewać (8) :

przelewać co [= wodę] z czego (1): [ale się obawiano, żeby woda szybowa nie zalała gór szybu Kroliewskiego, do których piec jeden od Bonera przekopano, i przeto od tego czasu tego szybu Bonerowego oprawują i wodę przasną z tych gór przeliwają. LustrKraK II 121.] Cf Przysłowie.

przelewać co [= zbiornik] (1): [studnią lepiej mieć bliżu: á w dworze ma ich bydz kilka/ bo wodá potrzebna. kthoreto studnie czáłow proznych przelewać/ áby lie wodá nie pśowála. GostGosp 106.

Przysłowie: Littus arare. Proverbium, Próżno co czinić/ Wodę mierzić/ Wodę z morza przelewać niektorzi mowią. Mącz 16c.

a. Nalewać do innego naczynia; transfundere Mącz, Calep, Cn; capulare, elutriare Mącz, Cn; decapulare, refundere Mącz; de vase in vas fundere Calep; defundere, deliquare, detrullare, traicere Cn (6) : Refundo, Odliewam/ zaś przeliewam. *Mącz 140a; Calep 1080a.*

przelewać z czego w co (2): Elutrio, Przeliewam z yednego naczynia w drugie. Mącz 102a, 140b.

przelewać co z czego do czego (1): BudBib b2 cf W porównaniu.

przelewać co czym (1): Decapulo, Kiellą/ álbo łzkopcem co przelewam/ wypróżniam. Mącz 37b.

W porównaniu (1): Zaište łam Ieronim piłze/ iż iako picie vtraca łmak by nalepłze było/ gdy ie z iednego naczynia do drugiego/ á z drugiego do trzećiego y do czwartego przelewaią. także y przekład/ gdy [...] przez drugi ięzyk bywa przepuřczán/ niemoże być łwczyry ani dořkonały. BudBib b2.

2. Wypływać ze zbiornika wskutek nadmiernego wezbrania, przedostawać się przez co; zalewać; exundare Mącz, Calep; restagnare Mącz, Cn; transire Miech; diluviare Calep; constagnare, evagari, redundare, stagnare, superfluere, undare Cn (5) : Restagno, exundo, Przelewam/ wylewam z brzegów. *Mącz 411d; Calep 325a, 401a.*

przelewać przez co (1): ácz łą brzegi morłkie groblámi wyłokimi z dawná opátrzone/ áby zwykłe podnieřenie Morłkie po odeřciu [StryjPoczqt: po deszczu] długim/ zaś nagle przypadwřzy przez nie nieprzelewáło StryjKron 26; [StryjPoczqt 46].

Fraza: »woda przelewa [co]« (1): vřipali groblą z ziemie na czałą miłę iakoby mořt, tak iż onę groblą woda niegdzie przelewa [ita ut ... aquae maris ... transeant] dla nie miřternego vřipania. MiechGlab 72.

3. Pić zbyt duřo (1) : Adbibo – Nazbit pyie, Przelewam. *Calep 22a.*

4. Trwonić przepijając lub przejadając; przen (1) :

Zwrot: »przez garło przelewać« (1): Defrigo, id est, bona decoquo et consumo. Vtracam/ przes garło przelewam. *Mącz* 80b.

5. [*Powodować falowanie; przen [komu]:* Włofy kręczone wiatr iey [*bogini*] przelewa/ Ciało szarlátna barwą zakrewa *KmitaŁów* A3v.]

6. *W zwrotach peryfr. (20) :*

»krew przelewać« = *zabijać, mordować; effundere sanguinem Vulg [szyk zmienny] (14):* Przychodniá/ sieroty/ wdowy/ nie zámucayćie/ áni vćifkayćie złościwie/ krwie niewinney nie przelewayćie. *GroicPorz* pp2v; *Leop Ioel* 3/19; Przecz ták niespráwiedliwie czynisz dla iednego/ Gdyż krew musisz przelewać/ ludu niewinnego. *RejZwierz* 32v; *KuczbKat* 325; *WierKróc* A3v; Mużą tedy rádźi nie rádźi przelożeni swiátá tego/ złe kárác/ y krew ich przelewać: ále nie vcźniowie Chriftułowi *CzechRozm* 254v; *SkarŻyw* 443; *ReszPrz* 63; *ArtKanc* Sv; *Phil* L4; *WujNT* 120, 866; obiecuiemy [...] dla różnéy wiary y odmiány w kościeléch/ krwie nie przelévác/ [...] y owłzem gdzieby ią kto przelévác chciał/ [...] záltáwiác fie o to wżycy będziem powinni *SarnStat* 115.

»krew (swoją) przelewać« [*w tym: o co (1)*] = *ginać lub odnosić rany (3):* *LibLeg* 6/190; Tám [*w bitwie pod Grunwaldem*] Polacy pokazáli miłość przeciwko pánu śwemu. Tám krew swoię przed oczymá iego przelewáli. *LeszczRzecz* A6v; Wczym fię drudzy kocháią y o co krew przelewáią/ od tego on vćiekác chciał *SkarŻyw* 482.

»krew przelewać« [*o Chrystusie*] = *ponosić śmierć na krzyżu dla odkupienia człowieka (1):* A ták [*Krystus*] ile człowiek Pośrzednik iest/ á ile Bog ieden z Oycem/ ile człowiek przyczynia fię/ ofiaruie/ modli fię/ ćierpi/ krew przelewa. *GrzegRóżn* L4.

»przelewać [*czyją*] krew« = *krzyżować Chrystusa (1):* żaluyćie fie iego botz iest człowiek/ wás brat/ z wálłégo pokoleniá/ nieprzelévayćie iego krwie niewinné *OpecŻyw* 129v.

»krew przelewać« = *zabijać na ofiarę (1):* Iuż nie potrzebá krwie z żadnych zwierząt z nowu przelewać/ áni zá grzechy ofiárowác *ArtKanc* D18.

7. *Przetapiać; conflare, fundere Cn [co] (1) :* GDym po trzy kroć wószczek swoy z pilnością przelewał/ włála mi fie dziwna potwora/ Iakoby wielka okrągła kula *LudWieś* A4.

Synonimy: 2. *wyciekać, wypływać;* 3. *pić, pijać;* 7. *topić.*

Formacje współrdzenne cf LAĆ.

Cf PRZELEWAJĄCY, PRZELEWANIE, PRZELEWANY